

ALT DU TRENGER Å VITE OM BRUNSNEGLER

-OG HVORDAN HOLDE DEM I SJAKK PÅ EN MILJØVENNLIG MÅTE?

En trykksak fra Naturvernforbundet Hordaland juni 2005

FAKTA OM BRUNSNEGLEN

(*Arion lusitanicus*)

- I Norge er det registrert ca. 97 arter av landlevende snegler. Snegler bidrar til nedbryting og resirkulering av plantemateriale i naturen, og er derfor en svært viktig del av vår fauna. De store norske skogsneglene (*Arion ater* og *Limax cinereo-niger*) er velkjent for de fleste, men forekommer i et mye lavere antall enn den nye landeplagen sørfra, nemlig brunsneglen (*Arion lusitanicus*).
- Brunsneglen har mange navn, deriblant Iberiasnegl, mordersnegl og kannibalsnegl. De to sistnevnte er noe misvisende ettersom sneglen ikke dreper sine egne, men spiser allerede døde artsfrender, og er da det man kaller for åtseleter.
- Brunsneglen er som navnet tilsier brun - i motsetning til den svarte norske skogssneglen. Likevel finnes det ulike nyanser i brunfargen, og man bør unngå å ta livet av de innfødte norske sneglene. Brunsneglen har svarte 'følehorn'.

- Brunsneglen har en ettårig livssyklus. Hver snegle kan produsere rundt 400 avkom i løpet av en sesong. Eggene

legges på ettersommeren og utover høsten, og klekkes i løpet av fire uker. De voksne individene dør sent på høsten, mens egg og unge snegler overvintrer i jord eller komposthauger.

- Arten kom til Norge på slutten av 80-tallet, trolig via importerte planter til norsk hagebruk. Brunsneglen lever naturlig i Spania og Portugal.

HVORDAN KAN DET BLI SÅ MANGE BRUNSNEGLER?!

- Klimaet i Norge er fuktig i motsetning til Spania og Portugal der sneglen opprinnelig kommer fra. Sneglene trives i fuktige omgivelser ettersom de ikke har et skall eller et ytre "skjelett" som beskytter mot uttørking. Sneglene produserer mye slim som vil miste sin funksjon i et altfor tørt klima.

På Vestlandet er det fuktige og milde vintre - dette øker mengden egg og individer som overlever. Sneglenes aktivitet og næringsopptak er avhengig av fire faktorer: Fuktighet, temperatur, lys og jordtype. Spesielt fuktigheten er viktig. Bestanden reduseres ved tørre forhold og kraftig nedbør, mens lett regnvær eller nattedogg er gunstig. Vanning kan også påvirke sneglene. Det er vist at plen eller potetåkre som ikke

er infiserte, blir attraktive for snegl etter langvarig vanning.

Opprinnelig norske snegler er byttedyr for pinnsvin, padder, frosk og en rekke insekter og andre virvelløse dyr, men på grunn av det uvanlig uappetittlige slimet som brunsneglen produserer holder disse dyrene seg borte fra "mordersneglen".

HVORFOR BRUNSNEGLEN IKKE ER VELKOMMEN I NORSK NATUR

- Innførte arter gjør ofte mye skade og konkurrerer med arter vi finner naturlig i norsk natur. Den svarte skogsneglen som de fleste kjenner til, fryktes å bli utkonkurrert av brunsneglen. Det antas også at disse to artene krysser seg med hverandre, og denne hybridene kan enten bli en ny "supersnegl" som vil være enda bedre tilpasset det norske klima eller (en for oss) i beste fall dårligere utrustet snegl. Vi vet enda ikke hvilke økologiske konsekvenser denne "invasjonen" vil få i norsk natur.
- Brunsneglen gjør som kjent stor skade i hagene hos folk, men kanskje et enda større problem kan arten utgjøre i det norske landbruket, med store tap av f.eks. jordbær og grønnsaker.
- Sneglen begrenses foreløpig i liten grad av naturlige fiender, og er i kraft av sitt enorme antall et svært utrivelig element i offentlige rom som parker og andre grøntområder.

FOREBYGGENDE TILTAK:

- Hold hagen ryddig og ren. Rydd bort alt som gir sneglene gode gjemmesteder med fuktige forhold, som f.eks. plankebiter, plast, krukker og bøtter.
- Råtne og dødt plantemateriale bør fjernes fra blomsterbedene.
- Hold plenen kortklippet, og ikke vann plen eller bed om kvelden. Det er best å vanne om morgenen ettersom sneglene stort sett vil holde seg skjult om dagen.
- Kontroller nyinnkjøpte planter for egg og snegl. Vask røttene før planting. Vær forsiktig med innkjøp av eller bytte av plantemateriale og innkjøp av jord.
- Legg sagmugg eller kalk langs hagegrensen. Legg aske på jorden i bedene.
- Strømgjerder: Rustfrie ledninger kobles til et 6 V batteri skal fungere. Andre gjerder og feller kan beskes på

bla. sneglejegeren.no og schneckenprofi.de, sistnevnte for de som behersker tysk.

- Legg komposthaugen så langt unna og isolert fra bed og grønnsakhagen som mulig. Hold et øye med komposthaugen, vend på det øverste laget og sjekk at den ikke er det store spredningslaget for snegler i hele nabolaget.
- Det kan være gunstig å vente lengst mulig med å bearbeide jorden før vinteren ettersom det da blir vanskeligere for sneglene å finne gunstige jordhuler til overvintringen.

Foto: Trine Moland

DISSE PLANTENE LIKER SNEGLENE:

- Stemorsblomst
- Fioler
- Hvite margeritter
- Løvetann
- Sommergeorginer
- Påskeliljer- og andre liljer
- Aster
- Lupiner
- Bønner
- Erter
- Selleri
- Jordbær
- Salater
- Kålvekster

DISSE PLANTENE UNNGÅR SNEGLENE:

- Roser
- Fuksia
- Begonia
- Petunia
- Blomkarse
- Løvemunn
- Rhododendron
- Valmuer

AKUTTE TILTAK:

- **Snegleplukking**- plukk snegler med feks. pøseklype eller med hansker. Saltlake eller salmiakkvann er dødelig for sneglene. Denne metoden krever mye arbeid!
- **Feller**- grav ned en isboks el. som når 1-2 cm over jorden i blomsterbedet. Hell i en blanding av vann og maltekstrakt eller bare øl. Dette lokker til seg sneglene, men erfaringene tilsier at de kryper opp igjen. Dette tiltaket krever at du bruker mye tid på å sjekke fellen. Flere matvarer er blitt brukt med hell for å tiltrekke seg sneglene; hunde- og kattemat, appelsiner, mm.
- **Kjemiske midler** - Det finnes ett plantevernmiddel som er tillatt å bruke av privatpersoner:

”Ferramol mot snegler”. Ferramol inneholder ikke miljøgifter som krever sprøytesertifikat. Det er kjemisk sett et salt som blir brutt ned til to kjente stoff i naturen: jern og fosfat. Preparatet er i form av småkorn som kan strøs der sneglene ferdes, feks. langs bed og murer. Ferramol gjør at sneglene slutter å ta til seg føde, og trekker seg tilbake til gjemmestedene sine og dør.

- **Fysiske barrierer** - Barrierer som hindrer snegler i å kripe over, kan være lesket kalk, et belte med sagflis eller aske. Aske kan også hindre spredning av snegler, men den må da strøs ut flere ganger. En metallplate kan også stikkes ned i jorda, så dypt at sneglene ikke kan kripe ned i jorda og under. Krukker med spesielt utformede kraver er også utprøvd med hell.
- **Kalk** - Som et alternativ til kommersielle sneglemidler kan man bruke lesket kalk. Behandlingen foretas to ganger med en halvtimes mellomrom. Doseringen må være 200 g pr. 10m² (20 kg pr. dekar). På

større felt foretas behandlingen som kantbehandling i et 5-10 m bredt belte. Behandlingen er mest effektiv på bar jord, der sneglene ikke kan redde seg opp på planter og vegetasjonsrester. Lesket kalk skader sneglens slimlag, slik at de dør av uttørking. Havsalt har også vist seg å være effektivt som sneglekverk, men tar knekken på plantene i samme slengen...

KOMMENTAR

- Det er gjort lite forskning på iberiaskogsneglen i Norge, og det er i dag er få effektive metoder for å bli kvitt skadedyrene når de først har etablert seg. Det er imidlertid et håp om at bestanden over tid vil regulere seg selv. For tiden forskes det på bruk av nematoder (rundormer) og løpebiller som biologiske alternativer til kjemisk krigføring.
- Det viktigste budskapet i denne brosjyren er uansett at man ikke må bruke giftstoffer for å ta livet av brunsneglene, ettersom dette også vil ramme nyttedyr som finnes naturlig i hagen. I tillegg risikerer man å fjerne insekter som spiser brunsneglene!

KILDER

1. Grønn kunnskap. En elektronisk utgivelse fra Planteforsk.
www.planteforsk.no
2. Hagelaget Hordaland
3. Informasjonsbrosjyre om brunsnegler utgitt av Stord kommune ved Oscar Ingebrigtsen
4. Torstein Solhøy, Universitetet i Bergen

Takk til Torstein Solhøy som tok seg tid til å lese gjennom brosjyren, og for gode tilbakemeldinger.

Bildene er lånt fra internettsidene: www.jaederfeldt.com, www.kan-lir.dk/snegle, www.lemviginfo.dk, www.fugleognatur.dk.

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) er fylkeslag av Norges Naturvernforbund som er landets største demokratiske miljøorganisasjon.

Naturvernforbundet Hordaland har:

- Rundt 2000 medlemmer
- 10 lokallag
- Kontaktpersoner i de fleste kommuner i fylket
- Eget kontor på Bryggen i Bergen
- Fire faggrupper tilknyttet kontoret i Bergen
- Sekretariat for Blekkulf-klubben i Bergen

Naturvernforbundet Hordaland gir ut:

- Miljømagasinet NaturVest fire ganger i året

Denne trykksaken er utarbeidet av Trine Moland ved Naturvernforbundet Hordaland. Har du noen spørsmål vedr. brosjyren eller andre miljøspørsmål, eller rett og slett har lyst å melde deg inn i Naturvernforbundet kan du ta kontakt på tlf. 55 30 06 60 eller epost hordaland@naturvern.no. Nettadressen vår er naturvern.no/hordaland.

